

Editörden

“Sermayenin emekçiler üzerine baskı ve saldırısı yoğunlaşırken, dünya genelinde emek mücadelesi nasıl örülebilir?” sorusu, 21. yüzyılın ilk yıllarında da güncelliğinden bir şey yitirmemiştir. Sınıf örgütü olan sendikalar, küresel kapitalizmde ciddi sorunlarla karşı karşıyadırlar. Bu sorunların temelinde hem sendikaların kapitalizmin tarihsel süreci boyunca derinleşen eğilimleri (ekonomik çıkarları savunma, sendikal bürokrasi, devletle bütünleşme ve işçi aristokrasisi) hem de küresel kapitalizmin iktisadi, siyasi ve ideolojik yapısının özellikleri vardır. Küresel kapitalizmde, kuralsızlaştırma, güvencesizleştirme, özelleştirme ve esnek çalıştırma gibi politikalar sendikaların son yıllarda zayıflamasının temel nedenleridir.

Sınıf örgütü olan sendikalar, zaman içinde onları kapitalist düzenin sınırları içine hapseden ve hatta onları “tutucu”laştıran eğilimlere ve küresel kapitalizmin yarattığı tüm yapısal bunalımlara rağmen, yeni proleterleşme dalgaları içinde nesnel temellerinin oldukça geniş ve güçlü olduğu günümüzde, emek mücadelesinin verileceği en önemli mevziler olmaya devam etmektedir. Sınıf örgütü olan sendikalar, işçilerin kapitalizm içinde mücadele için örgütlendikleri en basit ve en evrensel biçim olarak, işçi sınıfı mücadelesinin “okulu” ve “kaldıracı”dırlar.

21. yüzyılın başında tüm sınırlılık ve olumsuzluklara rağmen, sendikal örgütlenme deneyimlerinin küresel parlama noktalarını görmek ve değerlendirmek önemlidir. Latin Amerika, Avrupa ve Asya ülkelerinde işçi sınıfının farklı kesimlerince geliştirilen deneyimlerin ve modellerin bilgisini derlemek ve paylaşmak gerekir. Güney’in yaratıcılığını Kuzey’in tarihsel birikimi ile harmanlamak ufuk açıcudur.

“21. Yüzyılda Alternatif Sendikal Deneyimler ve Modeller” sayısında yer alan akademik çalışmalar ile Emek Araştırma Dergisi, hem Güney’in ve Kuzey’in deneyimlerini derliyor hem işçi sınıfı örgütlerine akademik alandan katkılar sunuyor hem de emek ve sendika çalışmalarını sahiplenen çoğu genç akademisyeni yan yana getiriyor.

İlk makalede Ercüment Çelik, 1990'lı yıllarda sendikaların yeniden yapılanmasında öne çıkan bir model olarak toplumsal hareket sendikacılığını inceliyor. “Toplumsal Hareket Sendikacılığı’ Kavramının Doğuşu ve Küresel Dolaşımı Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmasında, bu sendikacılık modelinin nasıl bir anlayışa karşılık geldiğini ve “Güney’den Öğrenme”nin örneklerini nasıl içinde barındırdığını inceliyor. Çelik, Güney’deki emek hareketlerinin yaratıcılığını Kuzey’in derin deneyimi ile yan yana getirebilmenin yaratacağı imkanlara işaret ediyor.

Dergide yer alan ikinci makalede Aslıcan Kalfa-Topateş, Latin Amerika’da enformel sektör ve örgütlenme ilişkisini ele alıyor. 2000’li yıllarda bölgede solun güçlenmesi ile enformel sektörde öne çıkan örgütlenme pratiklerine ışık tutuyor. “Latin Amerika Ülkelerinde Enformel Sektör, Sosyal Güvenlik ve Örgütlenme” adlı bu çalışmada, enformel sektörün örgütlenme deneyimleri, sendikaların karşı karşıya olduğu tehditlerle baş edebilme ve varoluşlarını güçlendirebilme yönünde fırsatlar olarak ele alınıyor.

Üçüncü makalede Taner Akpınar, sendikal örgütlenme konusunda alternatif modeller yaratabilmek için toplumsal sınıflara dair gerçekliğin bilgisine sahip olup olmadığımız sorusuna yanıt arıyor. Makalenin adı bu soruyu netleştiriyor: “Sendikal Harekette Alternatif Arayışlara Dayanak Oluşturacak Sosyolojik Gerçekliğin Bilgisine Sahip miyiz?” Çalışma, işçi sınıfı hareketinin geleneksel örgütlenme modeline alternatif arayışların, işçi sınıfının dünyasında olup bitenlerin bilgisine vakıf olunarak ortaya çıkarılabileceğini vurguluyor.

Orkun Saip Durmaz, “Arjantin’den Bir Sınıf Mücadelesi Deneyimi: Piqueteros Hareketi” başlıklı makalesinde, işsiz işçilerin bir hareket olarak ortaya çıkışını, deneyimlerini ve örgütlenme biçimlerini irdeliyor. Durmaz, piqueteros hareketi dahilinde örgütlenmelerin, mücadele alanında önemli yansımaları olduğunu vurgulamakla birlikte bu tarz toplumsal hareketlerin ekonomi politik içerisinden özgün bir yapı-özne ilişkisi olarak ele alınmasının önemine altını çiziyor. Durmaz, sendikal deneyimler ve modeller alanında tartışmalar yürütülürken, “kendiliğindencilik”, “adem-i merkezîyetçilik”, “radikalizm” ve “sınıfın kolektif ve merkezi iradesi” kavramları üzerine düşünmenin önemine işaret ediyor.

Ceyhun Güler, dergide yer alan makalesi ile ITUC Küresel Örgütlenme Akademisi’ni tartışmaya açmaktadır. “Sendikal Canlanma Stratejileri Kapsamında Örgütlenme Modelinin Uluslararası Nitelik Kazanması: ITUC Küresel Örgütlenme Akademisi” adlı makalede, ITUC’un sendikal canlanma stratejileri ile Küresel Örgütlenme Akademisi arasındaki ilişki irdeleniyor. Güler, bu akademi ile örgüt-süzlerin örgütlenmesi, sendikal yoğunluğun arttırılması, mevcut üye tabanının genişletilmesi, yeni örgütlenme liderlerinin yetiştirilmesi ve yeni örgütlenme kampanyalarının oluşturulması gibi temel hedeflere odaklanıldığını belirtiyor. Bu hedeflere ulaşmada ise programlar/kurslar aracılığıyla verilen eğitimlerin öne çıktığına dikkat çekiyor.

Dergide yer alan altıncı ve son makalede Cüneyt Eren, özel güvenlik görevlilerinin sendikal örgütlenme deneyimlerini analiz etmektedir. Bu makalede, işçi sınıfının yeni kompozisyonunda genişleyen bir istihdam ile yer tutmaya başlayan özel güvenlik görevlilerinin içinde olduğu yasal düzenlemeler, örgütlenme çalışmalarında kullanılan taktikler ve sendikaya üye olma ihtiyacı doğuran etmenler/sorunlar irdelemektedir. “Özel Güvenlik Görevlilerinin Sorunları ve Sendikal Örgütlenme Deneyimi” adlı çalışma özel güvenlik görevlileri ile yapılan derinlemesine görüşmelere dayanmaktadır.

Derginin Değıniler bölümünde, 2008 yılında “Gençler Sosyal Politikayı Konuşuyor” çağrısıyla ilki düzenlenen ve Ekim 2016’da dokuzuncusu yapılan Mülkiye Genç Sosyal Politikacılar Kongresi değerlendiriliyor. Mehmet Atilla Güler, Mülkiye Genç Sosyal Politikacılar Kongresi’nin sosyal politika disiplini içindeki ayrıcalıklı konumunu belirterek kongrenin emek ve sosyal politika alanına yaptığı katkının altını çiziyor.

Emek Araştırma Dergisi’nin Kitap Eleştirisi bölümünde, iki kitap değerlendirmesi yer alıyor. İlk olarak Gökhan Bulut, John W. Budd’un Çalışma Düşüncesi kitabını inceliyor. Kitap, “çalışma” eylemi ve düşüncesinin gelişimi ile günümüzde karşılık geldiği anlamlar üzerine yürütülen tartışmaları içeriyor. Gökhan Bulut, kitabın, günümüzde yükselen güvencesizleştirme politikaları ile toplumsal anlamları dönüşen “çalışma” üzerine çekici bir beyin fırtınası imkanı sunduğunun altını çiziyor. Diğer yandan ise, Bulut, politika üretmek için başvurulduğunda, kitaptaki tartışmaların kafa karışıklıklarına neden olabileceğini tartışıyor.

Kitap Eleştirisi bölümünün ikinci yazısında ise, Guy Standing’in “Prekarya: Yeni Tehlikeli Sınıf” kitabı tanıtılıyor. “Prekaryayı Anlamak” başlığı altında Zehra Yıldız, prekaryanın sınıfın hangi temsilcilerinden oluştuğunu, prekaryanın neden büyüdüğünü ve prekaryaya kimlerin nasıl dahil olduğunu, yazarın tezleri ışığında serimlemektedir. Yıldız, ayrıca hükümetlerin prekaryaya yönelik tutum ve politikalarını da yazarın tezleri üzerinden incelemektedir. Yılmaz, yazarın ortaya attığı şu iddiayı da değerlendirmektedir: Prekaryayı tehlikeli yapacak olan güç onların bir gün tek ses olarak örgütlenip bir araya gelme ihtimalleridir.

2016 yılını iki sayımız ile geride bırakmaya hazırlanıyoruz. Toplum adına zor bir yılı bitirdiğimizizin bilinciyle, 2017 yılındaki Haziran ve Aralık sayılarımızla yeni bir dönemi umutla ve inançla karşılamayı bekliyoruz.

Gelecek yıl yeni sayımızda buluşmak dileğiyle...

Prof. Dr. Gamze Yücesan-Özdemir